

2.04.2023

Rusland sender næppe atomvåben til Belarus

Er Putins udmelding om atomvåben i Belarus en reel optrapning eller tomme trusler?

Skrevet af

Jacob Kaarsbo

📞 +4525123486

✉️ jacob@thinkeuropa.dk

I lørdags raslede Ruslands præsident Putin igen med atomsablen. Putin erklærede på tv, at Rusland planlægger at overføre taktiske atomvåben til Belarus. Ifølge Putin kan belarussiske jagerfly nu anvende våbnene, og de rette lagerfaciliteter skal konstrueres inden 1. juli.

I timerne og dagene derefter skortede det ikke på analyser, der talte om "eskalation" og en kraftig forværring af spændingsniveauet. Ritzau udsendte blandt andet et telegram under overskriften "dramatisk optrapning". Reaktionen fra topfolk i blandt andet NATO og EU var også dystre. Men hvad betyder Putins erklæring reelt? Er det en "dramatisk optrapning"?

⌈ Djævelen ligger i detaljen

Først skal vi lægge mærke til Putins ordvalg. Putin sagde ikke, at Rusland vil overføre atomsprænghoveder til Belarus, men at Rusland "planlægger" det. Mange af analyserne i Vesten antog, at overførslen af de taktiske A-våben allerede var endeligt besluttet, men Putins tvetydighed ved at bruge ordet "planlægge" er sandsynligvis med fuldt overlæg.

Derudover sagde Putin, at lagerfaciliteterne skal opføres inden 1. juli. Selve lagerfaciliteterne til atomvåben udgør normalt en selvstændig atomvåbenbase placeret inden for en konventionel militærbase. Der er blandt andet særligt konstruerede underjordiske bunkers til opmagasinering af selve våbnene med alle tænkelige sikkerhedsforanstaltninger.

Det er kompliceret at opføre den slags. I Kaliningrad, den russiske enklave mellem Polen og Litauen, tog det Rusland seks år at konstruere en lignende base. Ifølge "Nuclear Information Project", en uafhængig amerikansk organisation for atomvåbeneksperter, er der indtil videre intet, der tyder på, at en atomvåbenbase er ved at blive konstrueret i Belarus. Det er usandsynligt, at det kan lade sig gøre på tre måneder.

Putin og Belarus' præsident, Alexander Lukashenko, begyndte allerede i 2021 offentligt at tale om at bevæbne Belarus med atomvåben. Lukashenko fik gennemført en ændring af forfatningen i starten af 2022, så Belarus ikke længere er erklæret atomvåbenfri og kan modtage russiske våben. Flere gange i løbet af dette år har de to gentaget truslerne, uden at der har været konkrete tegn på, at de er gået videre.

Derfor er det sandsynligt, at Putins erklæring primært havde til formål at fremprovokere dramatiske overskrifter og derved skræmme offentlighed og regeringer i NATO fra at støtte Ukraine, snarere end at det er udtryk for, at Rusland om få måneder vil og kan overføre taktiske atomvåben til Belarus.

└ Begrænsede effekter

Selv hvis Rusland placerer taktiske atomvåben i Belarus, vil påvirkningen af trusselsbilledet være marginal. Der ville ganske vist komme flere våben tættere på Polen og Litauen, men Rusland har sandsynligvis allerede placeret atomvåben i Kaliningrad-enklaven og har rig muligheder for at placere dem tæt på NATO-grænser i selve Rusland eller at fremføre atomvåben fra fly og skibe. Det kan Rusland gøre i både Østersøen og Nordatlanten. Så uanset hvad har Rusland mange muligheder for at placere våben tæt på NATO.

Derudover understregede Putin selv, at våbnene fortsat ville være under russisk kontrol. Så det vil være Putin og Ruslands militære ledelse, der i givet fald vil bestemme, hvis de skal anvendes. Kommandoforholdet ville med andre ord ikke blive bredt ud. Derfor ville effekten på trusselsbilledet samlet set være yderst begrænset.

Der kan med en vis ret være bekymring for de politiske effekter, hvis Rusland placerer våbnene i Belarus. Det kunne for eksempel være, at det underminerer Traktaten om ikke-spredning af atomvåben, og at det vil sætte gang i global spredning. Putin har selv haft travlt med at fastslå, at beslutningen ikke er et brud med traktaten, men under alle omstændigheder vil det afhænge af, om våbnene nogensinde bliver placeret i Belarus.

En anden effekt kunne være, at beslutningen reelt sætter en stopper for de udbredte forhåbninger i Belarus om at komme ud af Kremls kontrol. Heller ikke her synes Putins udtalelse at ændre meget. Som nævnt har Putin og Lukashenko talt om udstationeringen af våbnene talrige gange, og under alle omstændigheder er det usandsynligt, at Belarus kan løsne båndene, så længe Putin og hans regime huserer i Kreml.

└ Forholdet til Kina har begrænsninger

Det mest sigende om udtalelsen er, at den viser, at forholdet mellem Putin og Kinas præsident, Xi Jinping, har begrænsninger. Da Xi var i Moskva blot tre dage forinden,

underskrev de to ledere en erklæring, hvori det blandt andet hed, at "alle atommagter skal afstå fra at indsætte atomvåben i udlandet". På den måde var Putins udtalelse en ydmygelse af Xi.

Der gik da heller ikke mere end to dage, før en talsperson fra Kinas udenrigsministerium mindede Rusland om dets forpligtelser til ikke at sprede de frygtede våben.

Det er muligt, at Putin med sin tvetydige udtalelse har troet, at han kunne rasle med atomsablen over for Vesten uden at overskride Kinas grænse for, hvor langt han kan gå. Det er dog tydeligt, at udtalelsen gik for langt, og at Kina har fundet det formålstjenligt at give "vennen" Putin en påmindelse.

Episoden understreger med al tydelighed, at Beijing som nævnt i [analysen 23. marts 'Hvor langt vil Xi gå for at redde sin "ven" Putin?'](#) reelt ser Putin som en "nødvendig bastard" og ikke som en ven.

Topmødet mellem Xi og Putin for blot ni dage siden viste, at Putin er dybt afhængig af, at Kina ikke trækker støtten til ham. Derfor er det sandsynligt, at Putin vil føje Kina i spørgsmålene om atomvåben.

Det betyder for det første, at vi næppe kommer til at se russiske atomsprænghoveder i Belarus. For det andet betyder det, at risikoen for, at Putin vil anvende atomvåben på slagmarken i Ukraine, fortsat er lav. På bundlinjen er den største effekt af Putins udtalelse de store overskrifter i vestlige medier og den frygt, de har forårsaget. Det er lige netop det, der er Putins formål, og det er ikke sidste gang, at vi vil opleve det.